

SAMARQAND VILOYATI PEDAGOGLARNI YANGI METODIKALARGA O'RGATISH MILLIY MARKAZI

7-modul: Inklyuziv ta'limni joriy etish moduli

**MAVZU: Imkoniyati cheklangan
o'quvchilar bilan ishlashning pedagogik
– psixologik omillari**

**“Har qanday ruhiy yoki jismoniy
nuqsonda ham taraqqiyot davom etadi”**

L.S. Vigotskiy

**PROFESSOR DAVRONOV PIRNAZAR
ZIYOTOVICH**

REJA:

1

Inklyuziv ta'lim va uning mohiyati

2

Inklyuziv ta'limning O'zbekistonda joriy etilishi va ahamiyati.

3

Imkoniyati cheklangan bolalarning ijtimoiylashuvida inklyuziv ta'limning o'rni.

4

Imkoniyati cheklangan o'quvchilarning ta'lim olishlarini qo'llab-quvvatlash yo'llari.

5

Inklyuziv ta'limga kiritishning asosiy tamoyillari va ularning mazmuni

NIMA UCHUN BU MAVZU DOLZARB ?

O‘zbekistonda inklyuziv ta’lim tizimini rivojlantirishning maqsadi- ta’lim olish uchun teng imkoniyatni ta’minlash va barcha bolalarning individual xususiyatlaridan, tili, madaniyati, ota-onalarning ijtimoiy va iqtisodiy holatidan qat’iy nazar ta’limda muvaffaqiyatga erishishlari uchun zarur shart-sharoitlarni yaratishdan iborat.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI KONSTITUTSIYASI

**O‘zbekistonda
inklyuziv
ta‘limni
rivojlantirishga
alohida e‘tibor
berilmoqda.**

**Ta‘lim to‘g‘risidagi Qonun
O‘RQ-637- son 23.09.2020
9, 20, 34, 38, 51, 55- moddolari**

**PQ-4860-son Qarori (2020-yil 13-
oktabr)**

**2020-2025-yillarda xalq ta‘limi
tizimida inklyuziv ta‘limni
rivojlantirish konsepsiyasi**

**Inklyuziv ta'limda
integratsiyalashgan
ta'limning shakllari**

Jismoniy integratsiya

Funksional integratsiya

Ijtimoiy integratsiya

Alohida yordamga muhtoj bolalarni umumta'lim muassasalariga jalb qilishning ikki asosiy omili bor:

- **Birinchidan**, alohida yordamga muhtoj bolalar ham sog'lom bolalar bilan birgalikda o'zaro hamkorlikda faoliyat ko'rsata olishlari mumkinligi.

Ikkinchidan, nogiron bolalar ham sog'lom tengdoshlari bilan yonma-yon o'qish, tarbiyalanish huquqiga ega ekanligi.

Inklyuziv ta'lim tizimini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari quyidagilardir:

1

pedagog kadrlarni tayyorlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirish

2

ta'lim xizmatlari sifatini yaxshilash

3

zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va innovatsion loyihalarni joriy etish

4

qo'shimcha sharoitlar yaratishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlarni amaliyotga tadbiq etish.

Inklyuziv ta'lim tizimini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari quyidagilardir:

5

o'qitish usullarini takomillashtirish, individuallashtirish tamoyillarini bosqichma-bosqich tadbiq etish

7

o'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash, bolaning jismonan sog'lom va baquvvat shakllanishiga erishish

inklyuziv ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash va ularni byudjetdan moliyalashtirish samaradorligini oshirish

Inkulyuziv ta'lim mazmunnini chuqurroq tusunib olish uchun quydagi tushinchalarni anglab olishi muhim:

**Maxsus
ta'lim**

Nogiron

Kamchilik

**Jismoniy
nogironlik**

Aqliy nogironlik

**Murakkab
nuqson**

**Og'ir ahvolga
tushgan**

**Ta'lim olish uchun
maxsus shartlar**

**Integratsiyalashgan
ta'lim**

Maxsus o'quv muassasasi

O'zbekistonda inklyuziv ta'limning joriy etilishi va ahamiyati

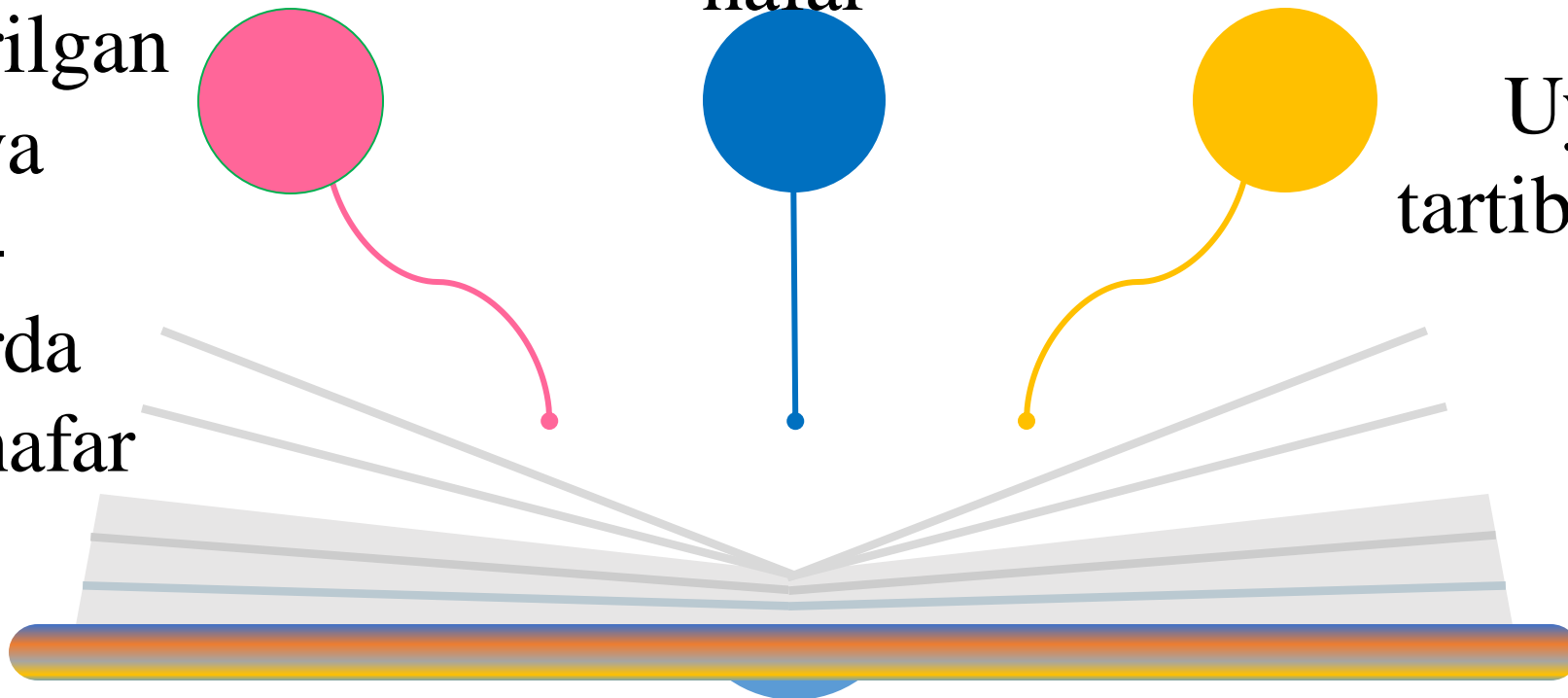
81- ta

ixtisoslashtirilgan
maktab va
maktab-
internatlarda
21,2 ming nafar

21- ta sanatoriy
turidagi maktab-
internatlarda 6,1 ming
nafar

Uyda yakka
tartibda 13,3 ming
nafar

Inklyuziv sinf o'qituvchisi umumiy o'rta ta'lim mussasa Ustavida belgilangan vazifalar:

01

O'quvchilarning jismoniy va ruhiy rivojlanishini korreksiyalash ishlarini olib boradi

02

Bolalarni faolligini, ta'lim samaradorligini oshiruvchi metodlarni qo'llaydi

03

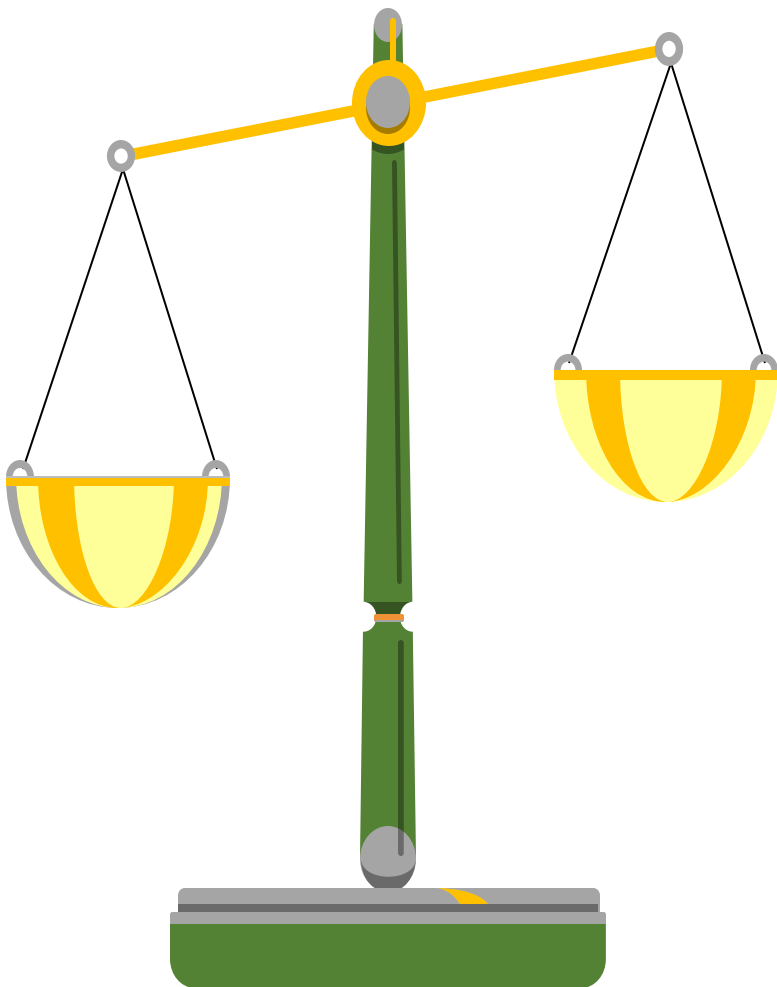
Diqqat-e'tibor, xotirani, kuzatuvchanlik va boshqa qobiliyatlarni tarbiyalaydi

04

O'z-o'zini nazorat qilish, bolalarning bilishga doir qobiliyatini rivojlantiradi

Inklyuziv ta'limni tashkil qilishda o'qituvchilar nimalarga e'tibor berishlari lozim

01

•Eshitishi zaif bolalarni bilan ishlashda

02

•Nutqida kamchiligi bor o'quvchilar bilan ishlashda

03

•Ko'rish qobiliyati zaif o'quvchilar bilan ishlashda

04

•Aqli zaif bolalar bilan ishlashda

Inklyuziv ta'limni qo'llab-quvvatlash yo'llari:

01

Jamiyatda
ijobiy
munosabatni
ishlab
chiqish

02

Inklyuziv
ta'lim
muhitini
rivojlantirish

03

Ilk
yoshdan
aralashuv

04

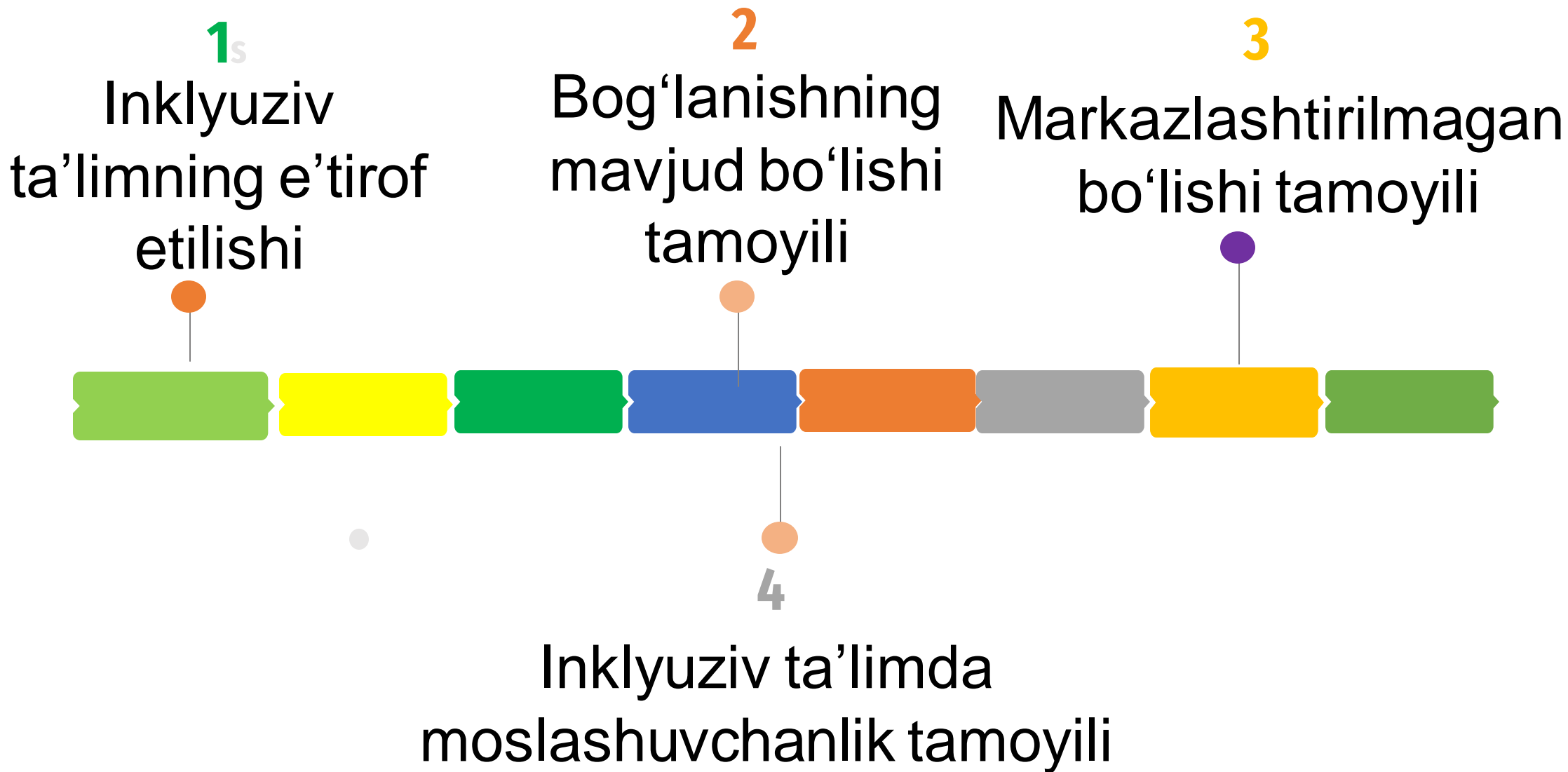
Ijobiy
namuna
bo'la
oladigan
insonlar
obrazini
yaratish

05

Mos
siyosatni ishlab
chiqish

Inklyuziv ta'limni tashkil etish tamoyillari:

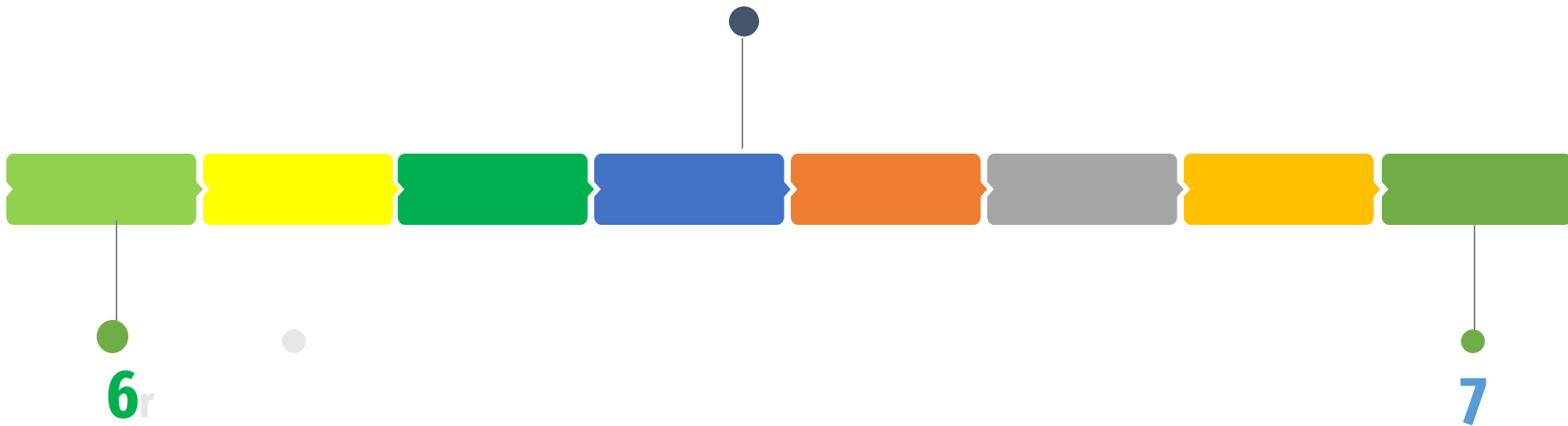

Inklyuziv ta'limni tashkil etish tamoyillari:

5

Inklyuziv ta'limning barcha uchun
ochiq bo'lishi tamoyili

Inklyuziv ta'limda kompleks
yondashishi tamoyili

Malakaviylik tamoyili

O'zbekistonda ASOSAN inklyuziv ta'limni tashkil etish shakllari

1

Maxsus maktab internatlarda o'qitish

2

Uyda individual tartibda o'qitish

3

Maktabda sog'lom bolalarga qo'shib o'qitish

Maxsus maktab internatlarda o'qitish

Yutuqlari:

Qulay shart- sharoit

Sifatli ta'lim-
tarbiya

Korreksion ishlar

Kamchiliklari:

Jamiyatda noto'g'ri fikrning mavjudligi

Mutaxassislarning yetarli darajada BKMga ega emasligi, tajribasizligi

Uyda individual tartibda o'qitish

Yutuqlari:

Qulay shart- sharoit

Yaqinlar mehrini his qilish

Ta'lim jarayonining individualligi

Kamchiliklari:

Kommunikativ sifatlarning rivojlanmasligi

Ijtimoiy hayotga moslashishning qiyin kechishi

Maktabda sogʻlom bolalarga qoʻshib oʻqitish

Yutuqlari:

Teng huquqliligi taʼminlanadi

Ijtimoiy hayotga moslashadi

Oʻzaro mehr, doʻstona munosabat shakllanadi

Kamchiliklari:

Oʻqituvchining koʻp vaqti ICHBga sarflanishi

Sinfda nosogʻlom muhit shakllansa psixologik zarbalar oladi, oʻzlashtirish susayadi.

Hal etilishi kerak bo'lgan quyidagi muammolar mavjud:

01

Ota- onalar uchun o'quv qo'llanmalarning yetishmasligi

02

Inklyuziv guruhiga kiruvchi bolalar oilasi bilan maktabning uzviy aloqasi yo'qligi

03

Chekka qishloqlardagi tashxisning yaxshi yo'lga qo'yilmaganligi

04

Kasb-hunarga yo'naltirish, muammolari to'laqonli hal qilinmaganligi

05

Eshituv apparatlari, ko'zoynaklar, travmatologik poyafzallarning yetishmasligi

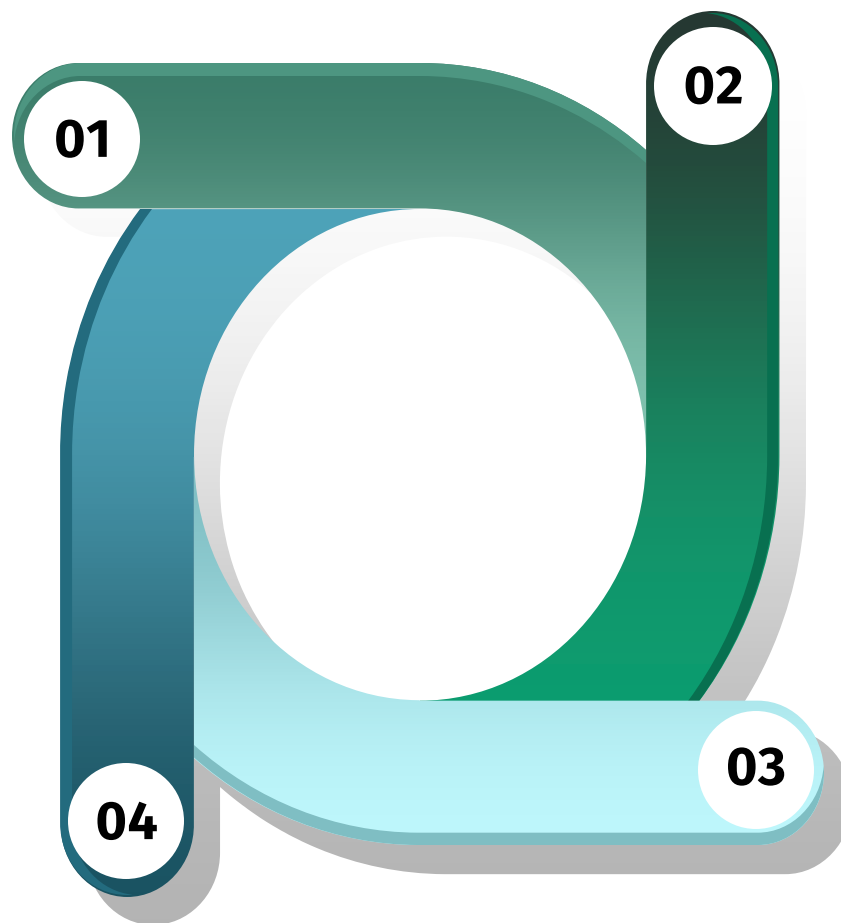
06

Ta'lim muassasalari uchun kadrlarning yetarli emasligi

Quyidagi masalalar o'z yechimini topishi kerak:

Huquqiy yo'nalishda

Ilmiy-metodik
yunalishda

Boshqaruv
yo'nalishida

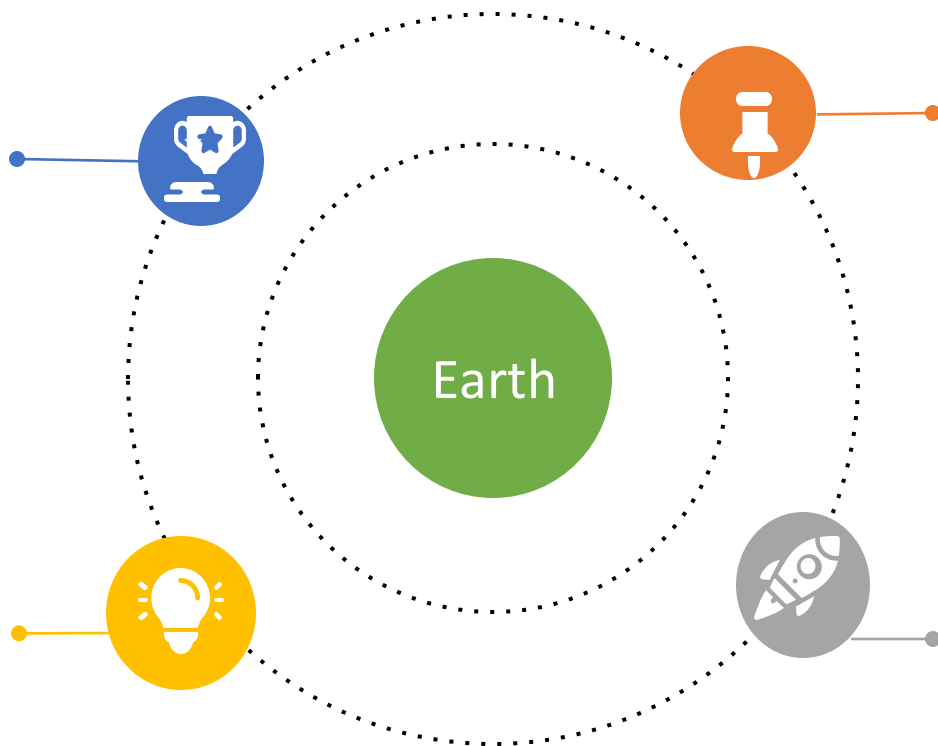
Maktab yo'nalishida

Huquqiy yoʻnalishda:

-ICHBlarning
uzluksiz inklyuziv
taʼlim olishlarini
huquqiy kafolatlash

Inklyuziv taʼlimni
qoʻllovchi moliyaviy
manbani qonuniy
jihatdan himoyalash

Ilmiy-metodik yoʻnalishda:

Metodik majmualar:
dastur, darslik,
metodik qoʻllanmalar,
yaratish

DTSlarini
moslashtirish,
inklyuziv maktabga
mos keluvchi variativ
oʻquv rejalarini ishlab
chiqish

Boshqaruv yoʻnalishida

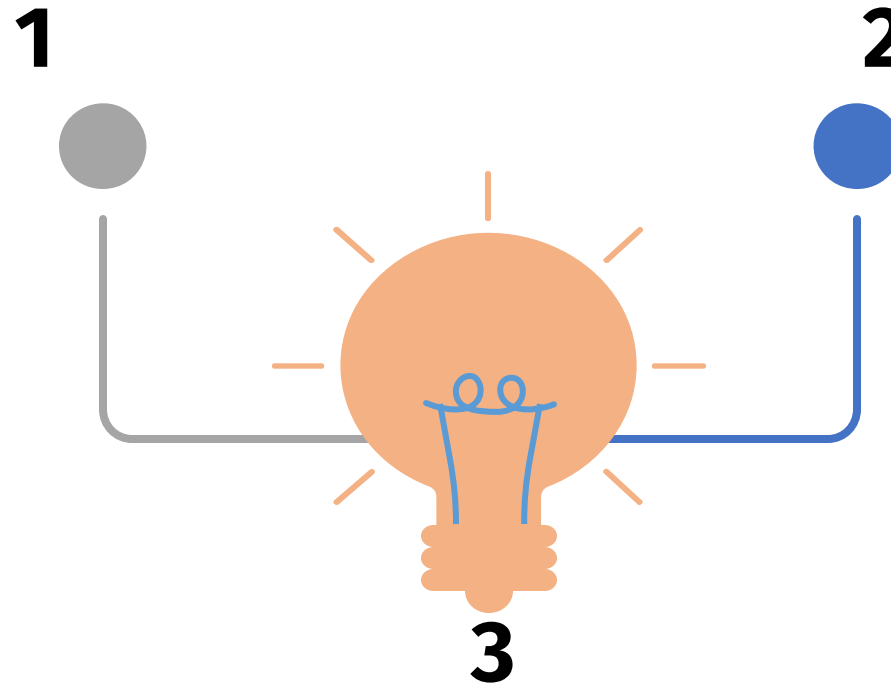
Alohida yordamga muhtoj bolalar bilan aloqador turli tashkilotlar, boʻlimlarni birlashtirib turuvchi, muvofiqlashtiruvchi markaz yaratish

Davlatlararo hamkorlikni taʼminlash; (seminarlar, anjumanlar uyushtirish, ish tajriba almashish, jurnallar chop etish)

Maktab yo‘nalishida

Inklyuziv ta‘limni amaliyotga tadbiq etishda moliyaviy ta‘minot va xususiy manbalardan foydalanishni kengaytirish.

2 Inklyuziv maktab uchun kerakli moddiy texnik ba‘zani o‘rganish bo‘yicha takliflar kiritish.

ICHBlar mavjud oilalar bilan hamkorlik aloqalarini kuchaytirish, inklyuziv ta‘lim jarayoniga tajribali ustozlarni jalb etish.

SAMARQAND VILOYATI PEDAGOGLARNI YANGI METODIKALARGA O'RGATISH MILLIY MARKAZI

- **E'tiboringiz uchun rahmat!**
  - **rasmiy veb-sayti**
  - **<http://www.sammoi.uz>**
- **maxsus rasmiy telegram kanal**
  - **<https://t.me/sammohm>**